

(надфразними єдностями). Матеріалом дослідження можна скористатися й викладачам та студентам вузу на заняттях з лінгвістичного аналізу художнього тексту.

Список використаних джерел і літератури:

1. Вихованець І. Р. Надфразна єдність / І. Р. Вихованець // Українська мова : енциклопедія. – К., 2000. – 752 с.
2. Баранник Д. Х. Текст / Д. Х. Баранник // Українська мова : Енциклопедія. – К., 2000. – 752 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
4. Українська мова : Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. – К. : Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
5. Тарас Шевченко. Кобзар / Т. Шевченко. – К. : Дніпро, 1987. – 639 с.

Summary

Olha Blazhevych

Coordinative Series in Above Phrases Unities of T.H. Shevchenko's Poems

Based on the analysis of the researches of national and foreign linguists and literary critics as well as selected poetry of Taras Shevchenko, the author highlights the coordinative series of above phrases unities in Taras Shevchenko's poems. It is determined that the above phrases unities are mostly detected in text stories and are lexical and gramatically coherent not only based on repeated words but also by usage of synonyms, antonyms, skipping words, the same gramatical forms of predicates, etc.

Key words: Taras Shevchenko, above phrase unities, coordinated series, braces, models of syntactic units building, lexical and grammatical means, repetition of words.

УДК 81'255.4:929.-051 Рильський (477) (045)

ГАЛИНА ЗАКОРДОНЕЦЬ,
старший викладач
(м.Хмельницький)

**Перекладацька спадщина М.Рильського
як невід'ємна частина взаємозбагачення культур**

У статті доведено важливість перекладу творів художньої літератури, який суттєво впливає на взаємозбагачення культур народів світу; проаналізовано основні принципи перекладу; визначено роль М.Рильського як теоретика та практика перекладу.

Ключові слова: переклад, перекладач, перекладознавство, міжмовна комунікація, поетичний переклад, взаємозбагачення культур.

Постановка проблеми в загальному вигляді... В умовах активного розвитку міжнародних відносин, науково-технічного прогресу, зростання потоку інформації, розширення контактів серед різних верств населення країн світу, росту туризму, еміграційних та імміграційних процесів, інтеграції України у світову співдружність зростає роль перекладу як засобу комунікації, розвитку економічних, суспільно-політичних, наукових та культурних міждержавних стосунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... З давніх часів переклад є особливою галуззю міжкультурної комунікації, посередником між двома культурами. Саме знання двох культур є запорукою вдалого успішного перекладу. Видатний теоретик та практик перекладознавства М.Т.Рильський дотримувався думки, що переклад у житті відіграє дві основні функції: ознайомлювальну та естетично ціннісну. Ми прагнемо ознайомлення з ціннісними надбаннями світового співтовариства, членом якого тепер стає і Україна. На сьогоднішній день питання теоретичного та практичного перекладознавства розглядається у роботах О.Д.Швейцера, Л.С.Бархударова, В.І.Карабана та інших. Згідно з визначенням О.Д.Швейцера, переклад – це однонаправлений та двофазовий процес міжмовної та міжкультурної комунікації, під час якого на основі цілеспрямованого (“перекладацького”) аналізу первинного тексту створюється вторинний текст (метатекст), який змінює первинний в іншому мовному та культурному середовищі. Процес характеризується спрямованістю на передачу комунікативного ефекту первинного тексту, частково модифікується через різницю між двома мовами, двома культурами та двома комунікативними ситуаціями [4, с.75].

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є аналіз основних принципів перекладознавства та визначення ролі спадщини М.Т. Рильського для взаємозбагачення культур.

Виклад основного матеріалу... Переклад став відігравати ключову роль у розвитку цивілізації, коли почався процес розділення людей на групи з різними мовами. Спочатку його роль полягала у декодуванні чужої мови.

Переклад поетичного тексту один з найважчих, оскільки є джерелом образної, емоційної та стилістичної інформації, яка породжена культурою певного народу і виникає у середовищі зі своїм світобаченням, образами, стилем. Поетичний текст розглядався такими вченими як О.О.Потебня, О.Н.Веселовський, В.М.Жирмунський, Б.В.Томашевський, В.В.Виноградов, В.А.Кухаренко, Н.Дюран, К.Перез та інші.

Особливості народів і культур, з мови яких здійснюється переклад, відіграє головну роль. Адже саме мова є носієм особливого етносу, його культури, що виділяє його з-поміж інших культур. Переклад – це не просто передача змісту, а є відображенням думок і почуттів автора першотвору за допомогою іншої мови, перевтіленням його образів у матеріал іншої мови. Неоціненний внесок в теорію перекладознавства було зроблено найавторитетнішим представником української перекладацької школи М.Т.Рильським. Він збагатив скарбницю світової літератури вражаючою кількістю перекладів літератури різноманітних жанрів. Теоретик та практик перекладу говорив про суспільно значущу роль перекладу та його специфічні особливості, що є невід'ємною складовою обміну між народами, культурами. На думку М.Рильського переклад – це історичне поняття і ґрунтується на здобутках словесності, розвитку національної мови та культури, прагненні пізнати вершини світової культури. Його перекладацькому таланту завдячують шедеври світової літератури таких авторів як Анрі де Фенє, Поля Верлена, Моріса Метерлінка, Адама Міцкевича, Гі де Мопасана, Густава Флобера, Вільяма Шекспіра, Роберта Л.Стівенсона, Фенімора Купера, Віктора Гюго та інших. М.Рильський широко вірив у те, щоб збагнути культуру іншого народу, потрібно доторкнутись до джерел її літературних талантів. Його перекладацькі доробки свідчать про те, що він намагався досягти внутрішньої спорідненості між автором оригіналу та перекладачем і одночасно показати рідну мову у всьому її багатстві. Переклад творів художньої літератури сприяє духовному взаємозбагаченню, взаємовпливу, взаємозв'язку культур. Це мистецтво слова, що відображає дійсність у художніх образах, створює картину світу за законами краси, де у формі високих естетичних почуттів та переживань осмислюється сутність людського буття, відтворюється нова духовна дійсність. Кожне слово у художньому перекладі має бути виваженим з метою точної передачі думки та почуттів поета, що наближує переклад до оригіналу. Роботу над поетичними перекладами майстер вважав надзвичайно важливою і відповідальною. Для нього ця робота була такою ж творчою як і для автора першоджерела. М.Т.Рильський, як справжній практик і теоретик, знав і розумів труднощі різного характеру, які постають перед перекладачем. Він завжди приділяв увагу художнім деталям, які формують поетичний текст та його зміст. Не завжди можна знайти відповідні засоби відтворення оригіналу. Серед труднощів, які найчастіше постають перед перекладачем, він визначав такі як: багатозначність слів, рід іменників, переклад національних реалій та фразеологізмів. Навіть проста заміна слова синонімом чи інверсія може бути згубною для художньої значущості певного поняття.

Кожен перекладач повинен глибоко проникнути у зміст і форму твору, передати нюанси змісту, стиль першоджерела, передати національні та індивідуальні особливості, не порушивши картини світу, баченої автором, залишити емоційне забарвлення твору, щоб не втратити змістовно-емоційного навантаження. Як стверджує Л.С.Бархударов переклад – це “процес заміни мовного твору (тексту) однією мовою, мовним твором (текстом) іншою мовою при збереженні незмінного плану змісту” [1, с.3]. Таким чином, перед перекладачем постають труднощі лінгвістичного та соціолінгвістичного характеру, а саме: вірування, цінності, звичаї, традиції, музика, мистецтво, артефакти, флора, фауна, погода та інше. Існує думка, що чим давніше написаний твір, тим важче його перекладати, оскільки окрім особистих переживань автора присутні також історичні особливості. Проте майстерні переклади “Слова о полку Ігоревім”, авторів античності та Середньовіччя, творів епохи Відродження та сучасних авторів довели, що плідна праця корифея знайшла шанувальників високого художнього слова в особі М.Т.Рильського.

Свої теоретичні засади щодо перекладу М.Т.Рильський виклав у теоретичних працях, які можна об'єднати в основні практичні принципи перекладача і які перегукуються з вимогами до перекладу інших теоретиків перекладознавства [2, с.71]. М.Рильський постійно наголошував, що переклад має носити творчий характер; має бути передано зміст оригіналу; безсумнівною має бути єдність форми та змісту твору; не потрібно боятись творення нових слів через брак таких у рідній мові; стан мови має бути відображено у тій епосі, коли написано твір. Сам теоретик і практик вище згадані принципи виклав у сонеті “Іде стрілець на незнайомий луг ...”:

... треба, щоб слова
З багатих не зробилися убогі,
Щоб залишилась думка в них жива
І щоб душі поетової вияв
На нас, як рідний, з чужини повіяв.

У всіх його перекладах присутнє захоплення творами талановитих письменників та поетів. М.Т.Рильський намагався наблизити прекрасне до своїх співвітчизників, допомогти усвідомити те, що ми є часткою світових цінностей.

Висновки... Всупереч думці про те, що переклад є руйнуванням оригіналу, М.Т.Рильський вірив, прагнув і довів, що майстерний переклад – це шлях до духовного збагачення, до захоплення вічними цінностями, до взаємозбагачення культурами через бачення та творче освоєння культури рідного художнього слова.

Список використаних джерел і літератури:

1. Бархударов Л. С. Пособие по переводу технической литературы (англ. язык) / Л. С. Бархударов, Д. И. Жукова, И. Д. Квасюк, Л. Д. Швейцер. – М. : Высшая школа, 1967. – 282 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 304 с.
3. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. / В. Коптілов. – К. : Абрис, 2003. – 280 с.
4. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспект / А. Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 242 с.
5. Shipley J. Dictionary of World literary Terms / J. Shipley. – М., 2001. – 196 с.

Summary

Halyna Zakorodonets

Translation Legacy of M. Rylskyi

as Integral Part of Interenrichment of Cultures

The importance of fiction translation for world cultures enrichment has been revealed; the main principles of translation have been analyzed; M. Rylskyi's contribution for mutual cultural enrichment has been defined in the article.

Key words: *Translation, translator, theory of translation, poetic translation, principles of translation, intercultural communication, mutual cultural enrichment.*

УДК 81–11(045)

ВАЛЕНТИНА КРИЩУК,

викладач

(м. Хмельницький)

Оцінка як предмет мовознавчих студій

У статті розглянуто поняття оцінки у лінгвістичному плані, проаналізовано засоби вираження оцінки в зарубіжній та вітчизняній лінгвістиці. Здійснено аналіз основних підходів до визначення поняття мовної оцінки. Визначено прагматичні особливості оцінок в історичній прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Ключові слова: *оцінка, суб'єктивна оцінка, семантичний, етнокультурний, прагматичний, функціональний аспекти.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Людина сприймає навколишній світ, оцінює його з певних позицій, які залежать як від середовища, в якому вона проживає, так і від рівня освіти, національної ідентифікації, виховання, потреб та завдань того, що допомагає скласти їй уяву про потрібне/непотрібне; можливе/неможливе; добре/погане. Н.Іщенко зауважує, що в мові відображається поліаспектна взаємодія об'єктивної дійсності й людини. Одним із важливих аспектів є оцінний, який дозволяє розглядати мову не тільки як засіб пізнання світу, але як засіб відображення людських почуттів, емоцій, інтенцій. Кожний процес відображення об'єктивної дійсності є оцінним, оскільки відношення суб'єкта до об'єкту пізнання детерміновано практичними та духовними потребам людини. Також слушною є думка дослідниці про те, що оцінне відношення до явищ об'єктивної дійсності є невід'ємною властивістю людського пізнання, яке позитивно або негативно відображається у мовних одиницях [12].